Lietas Nr. 11300015115
Lietas arhīva Nr. SKK-0112-16

LĒMUMS

Rīgā 2016.gada 23.martā

Latvijas Republikas Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis P.Opincāns
tiesnesi s V.Čiževskis
tiesnesis P.Dzalbe

izskatīja lietu rakstveida procesā sakarā ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurora S.Kaparkalēja kasācijas protestu par Vidzemes apgabaltiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Madonas rajona tiesas 2015.gada 25.jūnija spriedumu
/V.S./, /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 168.[1]pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 20 dienām.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu /V.S./ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka viņš ļaunprātīgi nepildīja nolēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību.

/V.S./ saskaņā ar Madonas rajona tiesas 2014.gada 5.jūnija lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību noteikti sekojoši ierobežojumi:

1) pienākums atstāt /R.S./ deklarēto dzīvesvietas /adrese/ Madonas novadā, kurā pastāvīgi dzīvo prasītāja, aizliegt atgriezties un uzturēties iepriekšminētajā adresē;

2) aizliegums atrasties /R.S./ deklarētajā dzīvesvietas /adrese/, Madonas novadā;

3) aizliegums jebkurā veidā sazināties ar /R.S./.

/V.S./ iepazīstināts ar Madonas rajona tiesas 2014.gada 5.jūnija lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, tomēr 2015.gada 9.maijā ap pulksten 17.00, būdams alkohola ietekmē, ieradās /R.S./ dzīvesvietas /adrese/ Madonas novadā, mājas pagalmā, kur uzvedās agresīvi un lamājās necenzētiem vārdiem. Turpinot savas noziedzīgās darbības, /V.S./ iegāja /R.S./ dzīvesvietā /adrese/, Madonas novadā.

Tādējādi /V.S./ pārkāpa ar Madonas rajona tiesas 2014.gada 5.jūnija lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību noteikto ierobežojumu – aizliegumu atrasties /R.S./ deklarētajā dzīvesvietas /adrese/ Madonas novadā.

Šādas /V.S./ darbības pirmās instances tiesā kvalificētas pēc Krimināllikuma 168.[1]panta.

Ar Vidzemes apgabaltiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu Madonas rajona tiesas 2015.gada 25.jūnija spriedums atcelts. /V.S./ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 168.[1]panta atzīts par nevainīgu un attaisnots.

Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors S.Kaparkalējs iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Prokurors uzskata, ka apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Krimināllikuma 1., 8., 9.panta pārkāpumus, Kriminālprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 4.punkta, 525.panta otrās daļas pārkāpumus, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 575.panta trešo daļu atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem un noveduši pie nelikumīga sprieduma pieņemšanas. Tādējādi kriminālprocesā nav sasniegts Kriminālprocesa likuma 1.pantā noteiktais šā likuma mērķis – nav panākts krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums.

Turklāt apelācijas instances tiesa, pārkāpjot Kriminālprocesa likuma 127., 128., 129., 511.panta, 525.panta otrās daļas prasības, kriminālprocesā nav vērtējusi to, ka:

- /V.S./, paužot attieksmi pret viņam izvirzīto apsūdzību, norādīja, ka savu vainu atzīst pilnīgi;
- Madonas rajona tiesas lēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nozieguma izdarīšanas laikā nebija atcelts;
- tiesa nav konstatējusi nekādus ārkārtas apstākļus, kuru dēļ apsūdzētajam /V.S./ 2015.gada 9.maijā bija jāierodas /R.S./ dzīvesvietā.

Prokurors uzskata, ka konkrētajā kriminālprocesā nepastāv saprātīgas šaubas par apsūdzētā /V.S./ vainu apsūdzībā pēc Krimināllikuma

168.[1]panta. Prokurora ieskatā, uz /V.S./ ļaunprātību norāda fakts, ka viņš tīši nepildīja viņam uzliktos pienākumus un ar savu darbību demonstrēja, ka tiesas nolemto viņš neuzskata par sev saistošu.

Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Krimināllikuma 168.[1]pantā paredzēta atbildība par ļaunprātīgu tiesas nolēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nepildīšanu.

Ar Madonas rajona tiesas 2014.gada 5.jūnija lēmumu nolemts piemērot pagaidu aizsardzības līdzekļus pret vardarbību, nosakot /V.S./ sekojošus ierobežojumus:

1. uzlikt par pienākumu /V.S./ atstāt /R.S./ deklarēto dzīvesvietas /adrese/ Madonas novadā, kurā pastāvīgi dzīvo prasītāja, aizliegt atgriezties un uzturēties minētajā adresē;
2. noteikt aizliegumu /V.S./ atrasties /R.S./ deklarētajā dzīvesvietā /adrese/ Madonas novadā;
3. noteikt aizliegumu jebkurā veidā sazināties ar /R.S./.

Ar šo tiesas lēmumu noteikts /R.S./ termiņš prasības pieteikuma iesniegšanai tiesā ne ilgāk par 6 mēnešiem no lēmuma pieņemšanas dienas.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka, ievērojot to, ka /R.S./ nebija cēlusi prasību pret /V.S./ un pēc prasības celšanas termiņa notecējuma 2015.gada ziemā ilgstoši, tas ir, vairākus mēnešus, bija atļāvusi viņam dzīvot sava dzīvokļa vienā istabā, apsūdzētā rīcība 2015.gada 9.maijā, ieejot /R.S./ dzīvoklī, nebija izdarīta nolūkā pārkāpt tiesas aizliegumu. Tiesa atzina, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 519.panta 2.punktu apsūdzētais /V.S./ ir attaisnojams, jo viņa rīcībā nav Krimināllikuma 168.[1]pantā paredzētais noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

Kasācijas instances tiesa nepiekrīt apelācijas instances tiesas argumentiem.

Kriminālprocesa likuma 519.pantā paredzēti divi attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamati:

1) apsūdzētā izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva;
2) apsūdzētā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta.

Pirmajā gadījumā konstatējams, ka apsūdzētais izdarījis noteiktas darbības, taču tajās nav noziedzīga nodarījuma sastāva, savukārt otrajā gadījumā konstatējams, ka izdarīts noziedzīgs nodarījums, taču apsūdzētā piedalīšanās tajā nav pierādīta.

Minētie attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamati izslēdz viens otru un katram no tiem ir atšķirīgas juridiskās sekas.

No apelācijas instances tiesas sprieduma izriet, ka tiesa attaisnojusi /V.S./ pēc Krimināllikuma 168.[1]panta, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 519.panta 2.punktu – apsūdzētā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta, taču vienlaicīgi spriedumā atzinusi, ka /V.S./ izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa spriedumā nav apšaubījusi apsūdzībā minētos faktiskos apstākļus, norādot vienīgi uz to, ka apsūdzētā rīcība, ieejot /R.S./ dzīvoklī, nebija izdarīta nolūkā pārkāpt tiesas aizliegumu. Tiesa ir atzinusi, ka apsūdzētais /V.S./ ir izdarījis apsūdzībā norādītās faktiskās darbības un secinājusi, ka apsūdzētā darbībās nav noziedzīgā nodarījuma sastāva, taču spriedumā nepamatoti norādījusi par apsūdzētā attaisnošanas pamatu Kriminālprocesa likuma 519.panta 2.punktu – apsūdzētā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta.

Tādējādi atzīstams, ka tiesas atzinumi par attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamatu ir pretrunīgi un viens otru izslēdzoši.

Civilprocesa likuma 250.[58] pants noteic pagaidu aizsardzības pret vardarbību regulējumu. Šā panta septītā daļa noteic, ka, apmierinot pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību pirms prasības celšanas, tiesa vai tiesnesis nosaka prasītājam termiņu prasības pieteikuma iesniegšanai tiesā, ne ilgāku par vienu gadu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.[59] ceturtās daļas 2.punktu atbildētājam ir tiesības iesniegt pieteikumu tiesai par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļa aizstāšanu vai atcelšanu. Savukārt Civilprocesa likuma 250.[60] panta otrajai daļai pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus pēc puses pamatota pieteikuma var atcelt tā pati tiesa, kura noteikusi pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļus, vai tiesa, kuras lietvedībā atrodas lieta izskatīšanai pēc būtības.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.161 „Kārtība, kādā novērš vardarbības draudus un nodrošina pagaidu aizsardzību pret vardarbību" 26.2. punktam personu, kurai ar tiesas nolēmumu noteikti pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi, noņem no uzskaites ar brīdi, kad likumīgā spēkā stājas tiesas nolēmums, ar kuru atcelti pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi.

Augstākā tiesa norāda, ka gadījumā, ja tiesas noteiktajā termiņā nav iesniegta pamatprasība, tiesas noteiktie pagaidu aizsardzības līdzekļi pret vardarbību turpina darboties, tiesas lēmums par pagaidu aizsardzību automātiski netiek atcelts. Tiesa pēc savas iniciatīvas nevar atcelt piemēroto pagaidu aizsardzību, ja nav iesniegts dalībnieka motivēts pieteikums lēmuma par pagaidu aizsardzību atcelšanu. Konkrētajā gadījumā šāds pieteikums no dalībnieka nav saņemts, līdz ar to pagaidu aizsardzības līdzekļi pret vardarbību turpināja darboties uz nenoteiktu laiku.

Ar 2015.gada 27.oktobra Madonas rajona tiesas lēmumu atcelti ar 2014.gada 5.jūnija Madonas rajona tiesas lēmumu pret /V.S./ piemērotie pagaidu aizsardzības līdzekļi pret vardarbību.

Apelācijas instances tiesa savā spriedumā nav izvērtējusi to, ka apsūdzētais /V.S./, būdams informēts par tiesas lēmumu un tā saturu, zinot, ka viņam piemēroti pagaidu aizsardzības līdzekļi pret vardarbību, kas uzliek pienākumu veikt noteikto darbību vai atturēties no tiesas nolēmumā norādītajām darbībām, neievēroja viņam noteiktos ierobežojumus un vai fakts, ka /R.S./ bija ļāvusi /V.S./ kādu laiku uzturēties dzīvokļa istabā, ietekmēja viņa rīcības subjektīvo pusi.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrajā daļā noteikts, ka tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam.

Kriminālprocesa likuma 525.panta otrās daļas 2.punktā noteikts, ka attaisnojoša sprieduma motīvu daļā tiesa norāda attaisnošanas pamatus un pierādījumus, kas to apstiprina. Savukārt Kriminālprocesa likuma 525.panta otrās daļas 3 punktā noteikts, ka attaisnojoša sprieduma motīvu daļā

norāda motīvus, kāpēc tiesa noraida pierādījumus, ar kuriem pamatota apsūdzība.

Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, minētās likuma normu prasības nav ievērojusi.

Krimināļprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 525.panta otrās daļas 3.punkta pārkāpumus kasācijas instances tiesa atzīst par Krimināļprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma.

Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un krimināllieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Drošības līdzeklis apsūdzētajam /V.S./ nav piemērots. Kasācijas instances tiesa atzīst, ka šajā krimināļprocesa stadijā drošības līdzekļa piemērošanai apsūdzētajam /V.S./ nav pamata.

Pamatojoties uz Krimināļprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

n o l ē m

Atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2015.gada 12.novembra spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis P.Opincāns

Tiesnesis V.Čiževskis

Tiesnesis P.Dzalbe